

Užsienio lietuvių nuomonės apklausos rezultatų pristatymas

Užsienio reikalų ministerijoje

2015-07-22

- ✓ Įgyvendinant „Globalios Lietuvos“ programą, Užsienio reikalų ministerijos užsakymu Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „VILMORUS“, atrinktas viešojo pirkimo būdu, 2014 m. spalio - lapkričio mėn. atliko užsienio lietuvių nuomonės apklausą, kurios tikslas buvo išsiaiškinti užsienio šalyse gyvenančių lietuvių nuomonės tendencijas apie jų būklę ir poreikius, turimus lūkesčius, planus. Apklausa siekta sužinoti, kaip jaučiasi lietuviai gyvendami užsienyje, kaip jie vertina sąlygas, susijusias su dalyvavimu gyvenamosios šalies visuomeniniame ir politiniame gyvenime, kokie motyvai galėtų paskatinti juos grįžti į Tėvynę, nustatyti užsienio lietuvių poreikius lietuvybės išlaikymo, dalyvavimo valstybės gyvenime atžvilgiu, įvardyti kliūtis, su kuriomis užsienio lietuviai galimai susiduria bendradarbiaudami su Lietuva, identifikuoti sritis, kuriose užsienio lietuviai norėtų ir galėtų prisidėti prie teigiamų pokyčių Lietuvoje.
- ✓ Kadangi lietuviai užsienyje gyvena daugelyje skirtingų šalių, norint juos pasiekti buvo pasitelktas apklausos internetu („online“) būdas. Apklausos atranka buvo tikslinė, nustatant kvotas pagal emigracijos šalių grupes, t. y. daugiausiai dėmesio skirta tiems kraštams, kurie statistiškai atitinka pagrindines lietuvių emigracijos kryptis. Taip pat buvo siekta išsiaiškinti užsienio lietuvių, gyvenančių kaimyniniuose kraštuose, nuostatas.
- ✓ Potencialūs respondentai buvo kviečiami užpildyti internete patalpintą anketą per URM Facebook paskyrą „Globalus tinklas Lietuvai“, taip pat bendrovė „VILMORUS“ potencialių respondentų ieškojo per užsienio lietuvių vienijančias bendruomenes ir organizacijas (t. y., naudotas „sniego gniūžtės“ metodas), kviesdama jas patalpinti informaciją apie apklausą savo tinklalapiuose. Apklausoje iš viso dalyvavo 635 užsienio lietuviai (18 metų ir vyresni, gyvenę užsienyje ne trumpiau 6 mėn.). Apie 72 proc. respondentų buvo iš Europos sąjungos šalių (daugiausia iš Airijos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų, Lenkijos), likusieji 28 proc. -- iš kitų šalių (daugiausia iš Norvegijos ir JAV).

Apklausos rezultatų santrauka

- ✓ Absoliuti dauguma apklaustų užsienio lietuvių domisi įvykiais Lietuvoje ir nemato kliūčių bendradarbiauti su Lietuva. Šalies ekonominė situacija yra tik vienas iš veiksnių galinčių paskatinti grįžti į Tėvynę, ne mažiau svarbūs yra psichologinio klimato Lietuvoje ir darbavių požiūrio į žmogų pokyčiai, **didesnė tolerancija, pagarba žmogui**. Dauguma užsienio lietuvių savo galimybes dalyvauti jų gyvenamosios šalies politiniame gyvenime vertina palankiai, tačiau tokiomis galimybėmis dar nesiekė pasinaudoti.

Nuostatos dėl grįžimo į Lietuvą

- ✓ Apklausa parodė, kad užsienio lietuvių apsisprendimui grįžti į Lietuvą daugiausia įtakos gali turėti šie veiksniai: 1) šalies ekonominis augimas (36%); 2) psichologinio klimato šalyje pokyčiai, didesnė tolerancija, pagarba žmogui (34%); 3) darbo užmokestis Lietuvoje būtų didesnis nei gyvenamoje užsienio valstybėje (24%); 4) pasikeistų darbdavių požiūris į žmogų (22%). Taip pat gana reikšmingi veiksniai yra tikėjimas, kad užtenka asmeninių pastangų, kad būtų galima pasiekti savo tikslus ir įgyvendinti planus (13%), sąlygų verslo sukūrimui pagerėjimas (13%), karjeros galimybių ribojimo nebuvimas privačiame ir viešajame sektoriuje (11%) bei pertvarka socialinės apsaugos sistemoje (10%). Atsakydami į šį klausimą, 30% respondentų nurodė, kad jie neketina grįžti į Lietuvą.
- ✓ Ketvirtadalis apklaustųjų nurodė, kad jie daugiau ar mažiau yra informuoti grįžimo į Lietuvą klausimais, tačiau didžioji dauguma (48%) nurodė, kad tokia informacija jiems nėra aktuali arba negali atsakyti į šį klausimą.

Užsienio lietuvių bendradarbiavimas su Lietuva ir lietuviybės išlaikymas užsienyje

- ✓ Atliktas tyrimas parodė, kad dauguma apklaustųjų užsienyje gyvenančių lietuvių (72%) mano, kad kliūčių bendradarbiauti su Lietuva nėra. Tie, kurie tokias kliūtis įžvelgė, dažniau minėjo visuomenės nuostatas užsienio lietuvių atžvilgiu, vyriausybės politiką, teisinį reguliavimą, o taip pat informacijos trūkumą.
- ✓ Absoliučiai daugumai užsienio lietuvių (88%) lietuviybės išlaikymas yra svarbus, tik nedidelei daliai tai nėra svarbu (12%). Daugiau nei pusė užsienio lietuvių, paklausti apie savo asmenines pastangas siekiant išsaugoti lietuviybę, šias pastangas siejo su lietuviškų knygų skaitymu ir lankymusi su Lietuva susijusiuose renginiuose. Dauguma užsienio lietuvių mano, kad sąlygos išlaikyti lietuviybę užsienyje per pastaruosius metus nepablogėjo, o 28% įžvelgia gerėjimo tendencijas, tuo tarpu tik 4% įvardijo, kad sąlygos pablogėjo arba iš dalies pablogėjo. Apklausa parodė, kad užsienio lietuvių, manančių, jog sąlygos išlaikyti lietuviybę ir tautiškumą užsienyje pagerėjo, padidėjo nuo 21 proc. 2012 m. iki 28 proc. 2014 m. net 2/3 apklaustųjų planuoja aktyviau prisidėti prie lietuviybės išlaikymo, trečdalis neplanuoja. 12% apklaustųjų nurodė, kad yra pasinaudoję ar naudojami Lietuvos institucijų parama lietuviybės išlaikymui. Žymiai didesnė dalis (40%) respondentų yra pasinaudoję Lietuvos institucijų teikiama informacija. Į atvirą klausimą, kas labiau motyvuotų įsitraukti į Lietuvos gyvenimą ir išlaikyti lietuviybę, beveik pusė respondentų nepateikė atsakymo, o tarp atsakiusių dažniausiai buvo minima aktyvesnė užsienio lietuvių bendruomenių veikla, daugiau kultūrinių renginių, lietuviškų tradicijų puoselėjimas, palankesnė valstybės politika / didesnis Lietuvos politikų domėjimasis, taip pat dvigubos pilietybės klausimas. Net trys ketvirtadaliai užsienio lietuvių atsakė, kad sutiktų bendradarbiauti su Lietuvos institucijomis skatindami lietuviybės išlaikymą tarp užsienio lietuvių.
- ✓ Užsienio lietuvių, turinčiųjų vaikų iki 18 m., buvo klausama ar jų vaikai lanko arba lankė formaliojo ugdymo lietuvišką mokyklą, neformaliojo lituanistinio ugdymo mokyklą arba naudojami nuotolinio mokymo galimybės. 39% respondentų į šį klausimą atsakė teigiamai. Iš jų, didžioji dalis nurodė, kad jų vaikai lanko arba lankė neformaliojo lituanistinio ugdymo/savaitgalinę mokyklą (61%).

Užsienio lietuvių domėjimasis įvykiais Lietuvoje ir informacijos kanalai

- ✓ Net 89% apklaustų lietuvių domisi įvykiais, naujienomis iš Lietuvos. Beveik visi jie gauna informaciją iš žiniasklaidos, dažniausiai iš interneto (81%), žymiai rečiau renkasi radiją ir televiziją (15 %), tuo tarpu spausdinti leidiniai tesudaro 4 %. Tyrimas parodė, kad tiek valstybės institucijos, tiek užsienio lietuvių organizacijos turėtų užsienio lietuviams aktualią informaciją skleisti ir per sparčiai išpopuliarėjusius socialinius tinklus, nes antras pagal svarbą informacijos kanalas – socialiniai tinklai (45%), bei šeimos nariai, giminės, draugai (31%). Būdami užsienyje, 39% apklaustų lietuvių žiūri lietuvišką televiziją per internetą, 11% - per palydovinę televiziją. Populiariausi televizijos kanalai yra LRT, TV3 ir LNK. Dauguma žiūrinčiųjų televiziją yra patenkinti lietuviškų kanalų programomis, ypač LRT, LRT Kultūra ir TV3. Dauguma žiūrinčių lietuvišką televiziją nurodė, kad trūksta pozityvios informacijos apie Lietuvos pasiekimus, laidų apie darbo ir karjeros galimybes Lietuvoje bei mokomųjų laidų.

Užsienio lietuvių įsitraukimas į Lietuvos viešąjį gyvenimą

- ✓ Nors net 89 proc. lietuvių domisi įvykiais Lietuvoje, tačiau dauguma apklaustųjų (trys ketvirtadaliai) nurodė, kad Lietuvos viešajame gyvenime nedalyvauja (dalyvauja kas ketvirtas). Tačiau iš dalyvaujančių 71% nurodė, kad jų dalyvavimas viešajame gyvenime yra aktyvus. Dažniausiai dalyvavimas viešajame gyvenime buvo siejamas su dalyvavimu rinkimuose, Lietuvoje vykstančiuose renginiuose ir kultūriniame gyvenime, ryšių palaikymu su tam tikra žmonių grupe. Į klausimą, ar balsavo paskutiniuose LR Prezidento ir LR Seimo rinkimuose, kiek daugiau nei pusė užsienio lietuvių nurodė, kad jie nebalsavo nė vienuose šių rinkimų, 36% atsakė, kad balsavo abiejuose rinkimuose, 13% – kad balsavo vienuose iš jų. Dauguma užsienio lietuvių nemano, kad sąlygos dalyvauti Lietuvos viešajame gyvenime pablogėjo. Taip pat daugiau yra tų, kurie mano, kad sąlygos pagerėjo (26%), negu tų, kurie mano, kad pablogėjo (5%).
- ✓ Arti pusės (47%) užsienio lietuvių nurodė, kad jie per paskutiniuosius metus naudojami viešosiomis Lietuvos institucijų ir organizacijų paslaugomis. Daugiau kaip pusė (59%) apklaustųjų naudojami Lietuvos institucijų elektroninėje erdvėje teikiamomis viešosiomis paslaugomis. Dažniausiai tai yra Lietuvos ambasados / konsulinės paslaugos, asmens dokumentų išdavimas, registrų paslaugos. Dauguma neturėjo nuomonės ar šios paslaugos atitinka jų poreikius. Dauguma respondentų taip pat neturėjo nuomonės ar viešųjų paslaugų prieinamumas ir kokybė per paskutiniuosius keletą metų pagerėjo ar ne. Vis dėlto, 37% nurodė, kad įvyko teigiami pokyčiai. 61% apklaustųjų nurodė, jog viešųjų paslaugų iš Lietuvos pusės jiems netrūksta. Tie, kurie nurodė, kad viešųjų paslaugų trūksta, dažniausiai minėjo kultūros ir švietimo paslaugas.

Užsienio lietuvių nuomonė apie jų gyvenimą užsienyje, galimybes dalyvauti buvimo šalies politiniame gyvenime

bei gyvenamosios šalies ir Lietuvos žmonių nuostatas užsienio lietuvių atžvilgiu

- ✓ Dauguma užsienio lietuvių (68%) savo galimybes dalyvauti jų gyvenamosios šalies politiniame gyvenime įvertino pozityviai, tačiau net 73% apklaustųjų dar nesiekė pasinaudoti tokiomis galimybėmis. Didžiosios dalies (53%) respondentų nuomone, buvimo šalyje gyvenantys lietuviai nepakankamai dalyvauja šios šalies politinėje ir visuomeninėje veikloje ir gina lietuvių, kaip tautinės grupės toje šalyje, interesus. Užsienio lietuvių manymu, efektyviausios priemonės ginant savo teises

buvimo šalyje yra asmeniškai domėtis įstatymais ir savo teisėmis (57%) ir bendrauti su tos valstybės institucijomis (56%).

- ✓ Absoliuti dauguma apklaustųjų (88 %) teigė, jog pastaruoju metu jų socialinė ir ekonominė padėtis užsienio šalyje pagerėjo (pagerėjo (63%) arba labiau pagerėjo nei pablogėjo (25%)). Žymiai mažiau respondentų (16 %) minėjo prastėjančią situaciją (pablogėjo (5%) arba labiau pablogėjo nei pagerėjo (11%)). Taip pat dauguma užsienio lietuvių teigiamai įvertino savo karjeros ir profesinio tobulėjimo perspektyvas gyvenamojoje šalyje: mato geras karjeros perspektyvas 29%; jau daug pasiekė ir mato galimybių siekti daugiau 29%; o 18% apklaustųjų tenkina dabartinė padėtis, pokyčių jie neplanuoja.
- ✓ Užsienio lietuvių taip pat buvo klausiama apie galimas neigiamas nuostatas jų atžvilgiu iš gyvenamosios šalies žmonių bei iš Lietuvos gyventojų pusės. Dauguma respondentų teigė, jog neigiamos nuomonės iš savo buvimo šalies žmonių dėl to, kad jie yra lietuviai imigrantai, nėra pastebėję (ne arba labiau ne, nei taip - 65%). Mažiausiai susidūrė su neigiama nuostata gyvenantys JAV (86%), Pietų Europos šalyse (90%). **Neigiamą nuomonę yra pastebėję 28% respondentų.** Atsakydami apie kartais neigiamo gyvenamosios šalies žmonių požiūrio į lietuvius imigrantus priežastis, didžioji dalis užsienio lietuvių minėjo, kad užsienyje gyvenantys lietuviai kartais patys netinkamai elgiasi (62%), kad imigrantai nemoka vietinės kalbos (31%), dėl skirtingų socialinių ir kultūrinių normų (22%), kad žiniasklaida dažnai neigiamai vertina (19%).
- ✓ Kalbėdami apie kartais galimą Lietuvos žmonių neigiamą nuomonę dėl to, kad jie yra lietuviai emigrantai, didžioji dalis respondentų teigė, jog neigiamos nuomonės nėra pastebėję (54%). **Tuo tarpu teigiamai / labiau teigiamai atsakė 40% apklaustųjų.** Kad požiūris gerėtų, dauguma respondentų pasirinko alternatyvą „Daugiau pagarbos žmogui, tolerantiškumo, sąmoningumo Lietuvos visuomenėje“ (71%).

Lietuvos žinomumas ir patrauklumas užsienyje

- ✓ Respondentų taip pat buvo prašoma įvertinti Lietuvos žinomumą ir patrauklumą jų gyvenamoje valstybėje. Beveik 3/4 apklaustųjų atsakė, kad jis yra patenkinamas arba geras, 28% - kad blogas. Beveik pusė apklaustųjų mano, kad šis žinomumas ir patrauklumas per paskutiniuosius du metus nepakito, trečdalis mano, kad pagerėjo ir tik 8% - kad pablogėjo. Į klausimą, kuo patys yra prisidėję prie teigiamų pokyčių Lietuvoje, dažniausiai respondentai minėjo, kad jie garsino Lietuvą toje valstybėje, kurioje gyvena (44 %), ir rėmė likusius Lietuvoje giminaičius (43%). **Ketvirtadalis nurodė, kad kol kas prie teigiamų pokyčių Lietuvoje dar neprisidėjo.**